

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

кафедра філософії

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЛОГІКА»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2020

Затверджено на засіданні
Вченої ради Університету
протокол № 9 від 30 червня 2020 р.
(зі змінами протокол
№ 164 від 30 серпня 2022 р.)

Ректор

Гетьман А.П.

Харків 2022

Програма навчальної дисципліни «Логіка» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 23 с.

Розробники:

О.Г. Данильян, доктор філософських наук, професор,
С.В. Качурова, кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри
філософії

Затверджено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 1 від 1 вересня 2020 р.)

Оновлено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 17 від 21 червня 2022 р.)

Завідувач кафедри – О.Г. Данильян, доктор філософських наук, професор

Зміст

1. Вступ	4
2. Опис навчальної дисципліни	7
3. Зміст програми навчальної дисципліни	9
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	13
4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять.....	13
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	14
4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості набутих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни	14
4.5. Навчально-методичне й інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	16
Додаток 1. Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни	18
Додаток 2. Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей.....	21
Додаток 3. Матриця зв'язків модулів навчальної дисципліни, результатів навчання і предметних компетентностей у програмі навчальної дисципліни.....	23

1. Вступ

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета викладання навчальної дисципліни – формування і розвиток логічної культури майбутніх юристів і їх предметних компетентностей у сфері інтелектуальної правничої діяльності.

Завдання:

- засвоєння знань про предмет логіки, її основні категорії, специфіку історичного розвитку логіки як науки;
- оволодіння знаннями про логічні форми думки, правила їх побудови та їх види;
- засвоєння знань про логічний процес виведення, правила виводу, структурні різновиди умовиводів та методи міркування;
- формування вміння використовувати логічні закони і правила щодо побудови та аналізу понять, суджень, умовиводів, гіпотез, доведень, норм права;
- забезпечення оволодіння засобами традиційної й сучасної логіки в аналізі думок, висловлених природною мовою;
- надання системи теоретичних знань про логічні прийоми і операції, які необхідні для логічної та аргументованої мови;
- оволодіння засобами розкриття протиріччя в текстах з питань права, спростовування аргументів, висунутих в процесі доведення;
- формування умінь і навичок логічно правильного застосування офіційних документів: постанов, рішень, версій, договорів, угод і т. ін.;
- забезпечення уміння аналізувати логічні помилки в текстах з питань права; оволодіння логічною теорією доведення, гіпотези, їх видів, методів та логічних правил ведення спору.

1.2. Статус навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми: обов'язкова.

1.3. Пререквізити: –.

1.4. Кореквізити: «Історія держави і права зарубіжних країн», «Теорія

держави і права», «Українська культура», «Економічна теорія».

1.5. Постреквізити: «Конституційне право», «Теорія міжнародних відносин», «Основи геополітики», «Соціально-політичні студії», «Історія держави і права України», «Філософія».

1.6. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти:

ПК-1. Здатність характеризувати предмет логіки, її основні категорії, специфіку історичного розвитку логіки як науки

ПК-2. Знання особливостей абстрактного мислення та його прояви в мові.

ПК-3. Розуміння сутності уявлення про природу та процес логічного мислення.

ПК-4. Здатність аналізувати логічні форми думки, правила їх побудови та їх види.

ПК-5. Здатність до застосування основних історичних підходів до аналізу, синтезу й абстрагування інформації.

ПК-6. Розуміння основ традиційних і сучасних теорій поняття.

ПК-7. Здатність транслювати й екстраполювати надбання класиків логіки на предметно-практичну діяльність

ПК-8. Здатність користуватися засобами традиційної й сучасної логіки в аналізі думок, висловлених природною мовою.

ПК-9. Здатність опанувати логічні прийоми і операції, які необхідні для логічної та аргументованої мови.

ПК-10. Розуміння основних форм фіксації і формалізації знань

ПК-11. Здатність до застосування основних понять логіки, їх призначення і функції.

ПК-12. Розуміння основ традиційних і сучасних теорій судження.

ПК-13. Здатність використовувати логічні закони і правила щодо побудови та аналізу понять, суджень, умовиводів, гіпотез, доведень, норм права.

ПК-14. Здатність логічно правильно мислити, оцінювати і аналізувати істинність або хибність висловленої думки.

ПК-15. Здатність засвоєння знань про структуру і види судження.

ПК-16. Здатність та уміння здійснювати переходи від емпіричного рівня пізнання до теоретичного.

ПК-17. Здатність володіти різними методами наукового аналізу.

ПК-18. Розуміння правил умовиводу і доказу.

ПК-19. Розуміння основ традиційних і сучасних теорій умовиводу гіпотези та доведення.

ПК-20. Розуміння логічних способів доведення і спростування, прийоми ведення дискусій та полеміки.

ПК-21. Здатність аналізувати концептуальні основи логічного підходу до дослідження правової реальності.

ПК-22. Здатність розкривати протиріччя в текстах з питань права, спростовувати аргументи, висунуті в процесі доведення.

ПК-23. Здатність аналізувати логічні помилки в текстах з питань права; оволодіння логічною теорією доведення, гіпотези, їх видів, методів та логічних правил ведення спору.

ПК-24. Здатність логічно правильного формування офіційних документів: постанов, рішень, версій, договорів, угод і т. ін.

ПК-25. Здатність правильно застосовувати знання з логіки в професійній діяльності.

ПК-26. Здатність формулювати особисту думку й аргументовано її представляти при застосуванні норм права.

Експлікація загальних і професійних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей (*Додаток 1*).

1.7. Перелік результатів навчання здобувачів вищої освіти:

РН НД 1.1. Визначати предмет і значення логіки, її базові категорії і поняття.

РН НД 1.2. Розуміти особливості абстрактного мислення.

РН НД 1.3. Вміти використовувати логічні закони і правила щодо побудови та аналізу понять, суджень, умовиводів, гіпотез, доведень, норм права.

РН НД 1.4. Демонструвати розуміння змісту поняття «логічний закон».

РН НД 1.5. Розуміти сутність проблеми історії співвідношення мислення і мови.

РН НД 1.6. Розкривати особливості традиційного і сучасного логічного аналізу мови як спосіб вияву логічних форм та структур.

РН НД 1.7. Пояснювати природу класичних засобів формування понять.

РН НД 1.8. Демонструвати навички логічних операцій з поняттями, висловленими природною мовою.

РН НД 1.9. Інтегрувати знання про класифікацію та її види.

РН НД 2.1. Демонструвати розуміння сутності логічного значення судження.

РН НД 2.2. Інтегрувати знання про структуру та види судження.

РН НД 2.3. Демонструвати здатність характеризувати види атрибутивних суджень за кількістю і якістю.

РН НД 2.4. Розкривати особливості розподілу термінів у судженнях, правила розподілу та кругові схеми відношень між термінами

РН НД 2.5. Характеризувати відносини між атрибутивними судженнями за логічним квадратом.

РН НД 2.6. Інтегрувати знання про складні судження та їх види.

РН НД 2.7. Демонструвати навички складання формули складних суджень та їх визначення за допомогою істиннісних таблиць (матриць).

РН НД 2.8. Характеризувати деонтичну модальність та формальний аналіз норм права.

РН НД 2.9. Демонструвати розуміння сутності та значення законів логіки для правознавства та юридичної практики.

РН НД 3.1. Демонструвати розуміння сутності умовиводів та їх видів за структурною відмінністю.

РН НД 3.2. Характеризувати безпосередні умовиводи, їх структуру і характер висновку.

РН НД 3.3. Характеризувати дедуктивний умовивід, його структуру і характер висновку

РН НД 3.4. Знати структуру категоричного силогізму, загальні правила, фігури та модуси.

РН НД 3.5. Знати структуру та види індуктивних умовиводів та умовиводів за аналогією.

РН НД 3.6. Знати структуру та види доведення і спростування, їх правила доведення та можливі логічні помилки, методи їх усунення або розв'язання.

РН НД 3.7. Розуміти роль умовиводів та емпіричного досвіду при побудові гіпотез.

РН НД 3.8. Демонструвати розуміння особливості гіпотези в юридичному пізнанні.

Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2).

1.8 Модулі програми навчальної дисципліни.

Модуль 1. Предмет та значення логіки. Поняття

Модуль 2. Судження. Основні закони логіки

Модуль 3. Умовивід. Доведення і спростування. Гіпотеза.

Експлікація модулів компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни визначається у матриці зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання і предметними компетентностями (Додаток 3).

2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці)

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність	Дидактична структура та кількість годин
Кількість кредитів ЕКТС: 3.0 Кількість модулів: 3 Загальна кількість годин: 90 Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2-4, самостійної роботи – 6-8.	Рівень освіти – перший (бакалаврський) Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право»	Модуль 1 Лекції: 8 Практичні заняття: 8 Самостійна робота: 14 Модуль 2 Лекції: 4 Практичні заняття: 6 Самостійна робота: 8 Модуль 3 Лекції: 10 Практичні заняття: 12 Самостійна робота: 20 Види контролю:

		поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)
--	--	---

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Предмет та значення логіки. Поняття

Предмет і значення логіки. Мислення і мова. Предмет і значення логіки. Походження і значення поняття «логіка». Інтуїтивна і наукова логіка. Місце логіки у структурі наукового пізнання та системі наук. Поняття про мислення. Чуттєве пізнання та абстрактне мислення. Особливості абстрактного мислення. Поняття «логічна форма» (структура). Основні логічні форми: поняття, судження, умовивід. Поняття «логічний закон». Істинність та формальна правильність міркувань. Історія науки логіки. Загальнотеоретичне та практичне значення логіки. Значення логіки для правознавства та юридичної практики. Методологічне значення логіки для вирішення тестових завдань загальної навчальної правничої компетентності. Мислення і мова. Проблема співвідношення мислення і мови. Функції мови. Штучні та природні мови. Логічний аналіз мови як спосіб вияву логічних форм та структур. Семіотичний підхід до мови. Поняття «знак» і види знаків. Значення і сенс. Види смислів. Рівні семіотичного аналізу мови. Семіотичний «трикутник». Взаємодія мови логіки та мови права як семіотичних систем. Мова та метамова права і правознавства.

Поняття. Логічна характеристика понять. Основні логічні засоби формування понять: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення. Засоби вираження понять у мові. Поняття та слово. Терміни. Роль понять у пізнанні. Логічна структура поняття. Зміст поняття. Ознаки предметів та їх види. Зміст поняття як система суттєвих ознак. Обсяг поняття. Класи (множини), типи множин, поняття підмножини. Індивіди класів (елементи множини). Закон зворотного відношення між обсягом та змістом поняття. Види понять. Види понять за обсягом (екстенціональна характеристика понять). Нульові поняття: хибні, гіпотетичні та необхідні. Ненульові поняття: загальні та одиничні, реєструючі та нерєєструючі, збірні та незбірні, універсальні. Види

понять за змістом (інтенціональна характеристика понять). Конкретні та абстрактні, співвідносні та безвідносні, позитивні та негативні поняття. Відношення між поняттями. Порівняльні та непорівняльні, сумісні та несумісні поняття. Типи сумісності: рівнозначність (тотожність), перехрещення, підпорядкування. Типи несумісності: співпідпорядкування, протилежність (контрарність), суперечність (контрадикторність), доповнення (комплементарність). Використання діаграм Ейлера-Венна для виразу відношень між поняттями. Логічні операції з поняттями. Узагальнення та обмеження понять. Визначення (дефініція) понять. Структурні елементи визначень. Види визначень. Прийоми, подібні до визначення. Правила та можливі помилки у визначеннях. Значення визначень в утворенні та розвитку понять права. Операції з класами (обсягами) понять: об'єднання (складання), перехрещення класів (множення), створення доповнення до класу (віднімання). Логічний поділ понять. Структурні елементи операції поділу. Види поділу. Мереологічний поділ. Правила поділу понять та їх можливі порушення. Класифікація та її види. Загальнонаукове значення поділу та класифікації понять.

Модуль 2. Судження. Основні закони логіки.

Судження. Загальна характеристика судження. Судження, висловлювання та речення. Логічне значення суджень. Прості та складні судження. Категоричні й некатегоричні судження. Прості судження. Структура простого судження. Види простих категоричних суджень: атрибутивні, релятивні та екзистенційні. Види атрибутивних суджень за кількістю і якістю. Визначені та невизначені судження; судження з виключенням. Поняття про квантор, види кванторів. Розподіл термінів у судженнях, правила розподілу та кругові схеми відношень між термінами. Логічний квадрат. Види відношень між атрибутивними судженнями за логічним квадратом. Складні судження. Некатегоричні судження. Складні судження та їх види. Логічні сполучники. Формули складних суджень. Умови істинності складних суджень та їх стисле визначення за допомогою істиннісних таблиць (матриць). Модальні судження.

Поняття про модальність. Типи модальностей. Деонтична модальність та формальний аналіз норм права. Основні закони логіки. Принципи правильного мислення – визначеність, послідовність, несуперечливість та доказовість. Поняття «логічний закон». Закон тотожності, закон несуперечливості, закон виключеного третього, закон достатньої підстави. Умови дії основних законів логіки. Типові логічні помилки при порушенні законів логіки. Значення законів логіки для правознавства та юридичної практики.

Модуль 3. Умовивід. Доведення і спростування. Гіпотеза.

Умовивід. Загальна характеристика умовиводів. Види умовиводів. Поняття про умовиводи. Структура умовиводів. Види знань, що містяться в умовиводі. Види умовиводів за структурною відмінністю: дедукція, індукція, традукція (аналогія). Демонстративні та недемонстративні умовиводи. Безпосередні умовиводи: структура і характер висновку. Види безпосередніх умовиводів: перетворення, обернення, протиставлення предикатів. Виводи за логічним квадратом та з модальних суджень. Загальна характеристика опосередкованих умовиводів, їх видів. Дедуктивні умовиводи. Поняття «дедуктивний умовивід»: структура і характер висновку. Поняття про силогізми. Прості і складні дедуктивні умовиводи. 8 Категоричний силогізм. Структура категоричного силогізму. Аксиоматичні та загальні правила категоричного силогізму. Фігури та модуси категоричного силогізму. Спеціальні правила фігур. Правильні модуси. Добір правильних модусів за допомогою кіл Ейлера. Категоричний силогізм із судженнями, що виділяють. Висновки із суджень з відношеннями. Умовиводи із складними судженнями. Суто умовний силогізм: схема і правило отримання висновку. Умовнокатегоричний силогізм: схема, правила отримання висновку і модуси. Еквівалентно-категоричний силогізм: схеми правильної побудови. Розділово-категоричний силогізм: правило побудови і схеми висновку. Умовно-розділові (лематичні) силогізми: схеми побудови, правила і види (конструктивна та деструктивна дилеми). Ентимема (скорочений силогізм). Види ентимем. Полісилогізм: структура і види. Скорочені і складноскорочені силогізми (сорити та епіхейреми). Значення дедукції для

юридичної практики. Недедуктивні умовиводи. Загальна характеристика та види недедуктивних (ймовірних) умовиводів. Математична та логічна ймовірність. Ступені ймовірності. Індуктивні умовиводи. Логічна природа індукції. Структура та види індуктивних умовиводів. Умови підвищення ступеня ймовірності індуктивного висновку. Індуктивні методи встановлення причинних зв'язків. Поняття «причинність». Редукція у встановленні причинних зв'язків. Методи встановлення причинних зв'язків між явищами. Статистичні узагальнення. Індуктивна природа статистичних узагальнень. Популяція, приклад і частота ознаки. Взаємозв'язок індукції та дедукції. Умовиводи за аналогією (традукція). Поняття та загальна характеристика аналогії. Структура аналогії. Види умовиводів за аналогією. Умови, що підвищують ступінь ймовірності висновків за аналогією. Роль аналогії як логічної підстави моделювання.

Доведення і спростування. Гіпотеза. Доведення і спростування. Поняття «доведення». 9 Структура доведення: теза, аргументи, демонстрація. Види доведення: пряме і непряме. Різновиди непрямого доведення: від противного (апагогічне) і розділове (методом виключення). Поняття про спростування. Методи спростування. Правила доведення та можливі логічні помилки в доведенні. Паралогізми, софізми та парадокси. Методи їх усунення або розв'язання. Гіпотеза. Гіпотеза як форма пізнання. Визначення гіпотези. Види гіпотез. Побудова гіпотези та етапи її розвитку. Критерії відбору гіпотез. Роль умовиводів та емпіричного досвіду при побудові гіпотез. Гіпотетико-дедуктивний метод. Логічні засоби підтвердження гіпотез. Спростування гіпотез. Гіпотези в юридичному пізнанні.

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. Форми організації освітнього процесу і види навчальних занять:

- форми організації освітнього процесу: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи.

- види навчальних занять: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота здобувачів вищої освіти включає різноманітні види індивідуальної й колективної навчальної діяльності, яка здійснюється під час аудиторних та позааудиторних занять з урахуванням індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей здобувачів вищої освіти під керівництвом викладача або без його безпосередньої участі. Одним із головних завдань самостійної роботи здобувачів вищої освіти є розвиток їх пізнавальної активності, виховання у них вимогливості до себе, бажання і потреби працювати творчо, постійно поповнювати й удосконалювати свої знання. Самостійна робота спрямована на формування самостійності здобувачів вищої освіти і засвоєння ними сукупності знань, умінь. Мета самостійної роботи здобувачів вищої освіти: формування самостійності як риси особистості і засвоєння знань, умінь, навиків. Основними функціями самостійної роботи здобувачів вищої освіти є: пізнавальна, самостійна, прогностична, коригуюча, виховна.

Формами самостійної роботи здобувачів вищої освіти є: доопрацювання матеріалів лекції; опрацювання додаткової літератури; робота в інформаційних мережах; підготовка наукових повідомлень з окремих проблем; підготовка тематичних презентацій, рефератів, доповідей, есе; науково-дослідницька робота (підготовка тез на конференції, написання та публікація наукових статей); розробка аудіовізуальних матеріалів з тем початкової дисципліни; анотування наукових статей і монографій, виконання індивідуальних навчальних завдань за програмою курсу; опрацювання першоджерел.

Самостійна робота призначена для поглиблення знань здобувачів вищої освіти із тем, що передбачені навчальною дисципліною.

4.3. Освітні технології та методи навчання

- освітні технології: ігрові технології, інтерактивні технології, технологія проблемного навчання, технологія інтенсифікації навчання на основі опорних схем і знакових моделей, аудіо-візуальні технології, технологія рівневої диференціації навчання на основі обов'язкових результатів, технологія колективного способу навчання, технологія групової діяльності, технологія групових творчих вправ, інтегральна технологія навчання, технологія сугестивного навчання, технологія розвитку критичного мислення, технологія навчання як дослідження, технологія формування творчої особистості, ІТ-технології тощо.

- методи навчання: проблемно-пошукові методи, метод проектного навчання, ділові ігри, мозкові штурми, методи колективної розумової діяльності, метод застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні, метод дискусії, кейс-метод, метод дискусії, круглий стіл тощо.

4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни.

Формами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки здобувача вищої освіти до вивчення поточного матеріалу. Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК). Загальним об'єктом оцінювання знань здобувачів вищої освіти є відповідні частини навчальної програми дисципліни, засвоєння яких перевіряється під час ПК.

Завданням ПК є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, здатності осмислити зміст окремих тем чи розділу, умінь застосовувати отримані знання логіки при вирішенні професійних завдань. Об'єктами ПК

знань здобувачів вищої освіти є: систематичність та активність роботи на лекціях, семінарських заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу, активність та рівень знань при обговоренні питань), виконання контрольних завдань, інші форми робіт.

Оцінювання результатів ПК (якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни) здійснюється викладачем наприкінці вивчення навчальної дисципліни.

Підсумкове оцінювання рівня знань здобувачів вищої освіти здійснюється у вигляді заліку. Залік виставляється на останньому семінарському занятті за результатами семінарських занять, як за умов дистанційного, так і аудиторного навчання. Оцінювання рівня знань здобувачів вищої освіти здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) в діапазоні від 0 до 100 балів. За кожен з трьох змістовних модулів здобувач вищої освіти повинен отримати від 20 до 30 балів.

Мінімальна кількість балів для отримання «заліку» складає 60 балів за три змістовні модулі.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль (ПК)			Підсумковий контроль (ПКЗ)
Семінарські заняття та контрольні заходи			залік
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль №3	від 60 до 100 балів
від 20 до 30 балів	від 20 до 30 балів	від 20 до 40 балів	

Критерії і рівні оцінювання результатів навчання

Критеріями оцінювання ПК є:

а) активність та рівень знань при обговоренні питань семінарських занять, відвідування відповідних форм навчального процесу, самостійне доопрацювання окремих тем чи питань, інші форми робіт (від 0 – 30 балів);

б) оцінка за 3 контрольні оцінювання, які проводяться після вивчення кожного розділу дисципліни за формою, яку визначає викладач: письмова контрольна робота, тестування або інший вид робіт за вибором викладача (від 0 до 5 балів за кожну роботу). Конкретний перелік питань до письмової контрольної роботи, перелік тестів, порядок і час їх складання, критерії оцінювання визначаються кафедрою і доводяться до відома здобувачів вищої освіти на початку навчального семестру.

4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни:

Література

Гвоздік О.І. Можливості використання формалізованої дедукції у слідчій практиці // Філософські проблеми права та правоохоронної діяльності співробітників ОВС. К.: Українська академія внутрішніх справ, 1995. С. 132 – 147.

Дуцяк І. З. Логіка: підручник. К.: Знання, 2010. 406 с.

Жеребкін В. Є. Логіка: підручник К.: Знання, 2008. 255 с.

Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 536 с.

Конверський А. Є. Логіка: Підручник для студентів юридичних факультетів. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 304 с.

Логіка : підручник / О. М. Юркевич, С. В. Качурова, О. П. Невельська-Гордєєва та ін. ; за заг. ред. О. Г. Данильяна. – Харків : Право, 2022. – 220 с.

Логіка в запитаннях та відповідях: за списком екзаменаційних питань 2018/2019 навчального року з вирішенням практичних завдань до іспиту: навч. посіб. для студ., що готуються до іспиту з логіки Д. О. Войтенко, С. В.

Качурова, О. П. Невельська-Гордєєва; за ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. Харків : Право, 2019. 126 с.

Логіка: підруч. для студ. вищих навч. Закладів / В. Д. Титов, С. Д. Цалін, О. П. Невельська-Гордєєва та ін.; за ред.. В. Д. Титова.. Х.: Право, 2005. 208 с.

Логіка: посіб. для підготовки до іспиту / Юркевич О. М., Павленко Ж. О., Невельська-Гордєєва О. П. та ін. / відп. ред. О. М. Юркевич. – 2-ге вид., випр. та доп. Харків : Право, 2018. 132 с.

Логіка: Хрестоматія / авт.-упор. С. Д. Цалін. – 3-ге вид., переробл. і доповн. Х.: Факт, 2010. 864 с.

Логічне знання для вирішення ТЗНПК. Навчальний посібник для студентів, що готуються до вступних випробувань за технологією ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень / уклад.: Д. О. Войтенко, С. В. Качурова, О. П. Невельська-Гордєєва; за ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. 3-ге видання, перероблене і доповнене. Харків: Право, 2020. 202 с.

Логічне знання для вирішення ТЗНПК: навч. посіб. для студ., що готуються до вступ. випробувань за технологією ЗНО для вступу на другий (магістер.) рівень / Войтенко Д. О., Качурова С. В., Невельська-Гордєєва О. П. за ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. Харків: Право, 2019. 194 с.

Мозгова Н. Г. Логіка. К.: Каравела, 2006. 248 с.

Логіка: навчально-методичний посібник для студентів I курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право», галузі знань «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» / уклад.: О. Г. Данильян, О. М. Юркевич, Е. А. Кальницький та ін. Харків: Право, 2021. 114 с.

Поперечна Г. А. Логіка. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. 80 с.

Тофтул М. Г. Логіка. К.: Академія, 2012. 336 с.

Хоменко І. В. Логіка – юристам: підруч. К.: Юрінком Інтер, 2007. 224 с.

Хоменко І. В. Логіка: теорія та практика: Підручник. К.: Центр учбової літ., 2010. 400 с.

Цалін С. Д. Логічний словник-довідник: – 4-те вид., виправл. і доповн. Х.: Факт, 2006. 400 с.

Щербина О. Логіка для юристів / – 2-ге вид. К.: Юрид. дум, 2007. 264 с.

Юридична аргументація. Логічні дослідження : монографія / О. М. Юркевич та ін. / за заг. ред. О. М. Юркевич. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2015. 336 с.

Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід: навч. посіб. 4-е вид., доп. та перероб. Харків: Контраст, 2022. 236 с.

Logic : training manual for test and examination preparation / O. G. Danilyan, O. M. Yurkevych, Zh. O. Pavlenko and otherst. – Kharkiv : Pravo, 2022. 138 p.

Logic : study guide for students of the first (bachelor’s) higher education level branch of knowledge 08 “Jurisprudence” specialization 081 “Law”, branch of knowledge 29 “International relationships” specialization 293 “International law” / comps.: O. G. Danilyan, O. M. Yurkevych, E. A. Kalnytskyi and others. – Kharkiv : Pravo, 2022. 106 p.

Інтернет-ресурси:

Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>.

Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>.

Офіційний веб-сайт українського інституту національної пам’яті. URL: <https://uinp.gov.ua/>.

Офіційний веб-сайт інституту філософії імені Г. С. Сковороди. URL: <http://www.filosof.com.ua/>.

СЕНМК

Стандартизований навчально-методичний комплекс кафедри філософії. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/120-kafedra-filosofii.html>.

Додаток 1

Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
ЗК – загальні (універсальні) компетентності	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	ПК-2. Знання особливостей абстрактного мислення та його прояви в мові. ПК-3. Розуміння сутності уявлення про природу та процес логічного мислення. ПК-4. Здатність аналізувати логічні форми думки, правила їх побудови та їх види. ПК-21. Здатність аналізувати концептуальні основи логічного підходу до дослідження правової реальності. ПК-22. Здатність розкривати протиріччя в текстах з питань права, спростовувати аргументи, висунуті в процесі доведення.
ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПК-9. Здатність опанувати логічні прийоми і операції, які необхідні для логічної та аргументованої мови. ПК-20. Розуміння логічних способів доведення і спростування, прийоми ведення дискусій та полеміки. ПК-22. Здатність розкривати протиріччя в текстах з питань права, спростовувати аргументи, висунуті в процесі доведення. ПК-24. Здатність логічно правильного формування офіційних документів: постанов, рішень, версій, договорів, угод і т. ін.
ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ПК-25. Здатність правильно застосовувати знання з логіки в професійній діяльності. ПК-26. Здатність формулювати особисту думку й аргументовано її представляти при застосуванні норм права.
ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.	ПК-14. Здатність логічно правильно мислити, оцінювати і аналізувати істинність або хибність висловленої думки. ПК-20. Розуміння логічних способів доведення і спростування, прийоми ведення дискусій та полеміки.
ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки, як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ПК-23. Здатність аналізувати логічні помилки в текстах з питань права; оволодіння логічною теорією доведення, гіпотези, їх видів, методів та логічних правил ведення спору. ПК-25. Здатність правильно застосовувати знання з логіки в професійній діяльності.
ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.	ПК-26. Здатність формулювати особисту думку й аргументовано її представляти при застосуванні норм права.
ЗК 1.1. Здатність до креативності у предметно-практичній діяльності відповідно	ПК-17. Здатність володіти різними методами наукового аналізу.

до соціальних статусів і модусів.	ПК-20. Розуміння логічних способів доведення і спростування, прийоми ведення дискусій та полеміки.
ЗК 1.2. Здатність грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.	ПК-13. Здатність використовувати логічні закони і правила щодо побудови та аналізу понять, суджень, умовиводів, гіпотез, доведень, норм права. ПК-14. Здатність логічно правильно мислити, оцінювати і аналізувати істинність або хибність висловленої думки. ПК-17. Здатність володіти різними методами наукового аналізу.
ЗК1.3. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел.	ПК-5. Здатність до застосування основних історичних підходів до аналізу, синтезу й абстрагування інформації. ПК-22. Здатність розкривати протиріччя в текстах з питань права, спростовувати аргументи, висунуті в процесі доведення.
СК – спеціальні компетентності	
СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії і права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.	ПК- 25. Здатність правильно застосовувати знання з логіки в професійній діяльності. ПК-26. Здатність формулювати особисту думку й аргументовано її представляти при застосуванні норм права.
СК3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.	ПК-25. Здатність правильно застосовувати знання з логіки в професійній діяльності.
СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.	ПК-24. Здатність логічно правильного формування офіційних документів: постанов, рішень, версій, договорів, угод і т. ін. ПК-25. Здатність правильно застосовувати знання з логіки в професійній діяльності. ПК-26. Здатність формулювати особисту думку й аргументовано її представляти при застосуванні норм права.
СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.	ПК-16. Здатність та уміння здійснювати переходи від емпіричного рівня пізнання до теоретичного. ПК-17. Здатність володіти різними методами наукового аналізу. ПК-18. Розуміння правил умовиводу і доказу. ПК-19. Розуміння основ традиційних і сучасних теорій умовиводу гіпотези та доведення. ПК-20. Розуміння логічних способів доведення і спростування, прийоми ведення дискусій та полеміки.
СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.	ПК-13. Здатність використовувати логічні закони і правила щодо побудови та аналізу понять, суджень, умовиводів, гіпотез, доведень, норм права. ПК-14. Здатність логічно правильно мислити, оцінювати і аналізувати істинність або хибність висловленої думки.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.	<p>ПК-10. Розуміння основних форм фіксації і формалізації знань</p> <p>ПК-22. Здатність розкривати протиріччя в текстах з питань права, спростовувати аргументи, висунуті в процесі доведення.</p> <p>ПК-23. Здатність аналізувати логічні помилки в текстах з питань права; оволодіння логічною теорією доведення, гіпотези, їх видів, методів та логічних правил ведення спору.</p> <p>ПК-25. Здатність правильно застосовувати знання з логіки в професійній діяльності.</p>
--	---

Додаток 2

Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей

Шифр та назва РН за спеціальністю і/або спеціалізацією	Модуль НД	Шифр та назва РН з навчальної дисципліни
ПРН – результати навчання за спеціальністю/спеціалізацією		Результати навчання з навчальної дисципліни
ПРН1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	№ 3	<p>РН НД 3.6. Знати структуру та види доведення і спростування, їх правила доведення та можливі логічні помилки, методи їх усунення або розв’язання.</p> <p>РН НД 3.7. Розуміти роль умовиводів та емпіричного досвіду при побудові гіпотез.</p>
ПРН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв’язання.	№ 1	<p>РН НД 1.7. Пояснювати природу основних логічних засобів формування понять.</p> <p>РН НД 1.9. Інтегрувати знання про класифікацію та її види.</p>
ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	№ 2	РН НД 2.9. Демонструвати розуміння сутності та значення законів логіки для правознавства та юридичної практики.
ПРН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	№ 3	<p>РН НД 3.1. Демонструвати розуміння сутності умовиводів та їх видів за структурною відмінністю</p> <p>РН НД 3.2. Характеризувати безпосередні умовиводи, їх структуру і характер висновку.</p>
ПРН6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.	№ 1 № 3	<p>РН НД 1.3. Вміти використовувати логічні закони і правила щодо побудови та аналізу понять, суджень, умовиводів, гіпотез, доведень, норм права</p> <p>РН НД 3.6. Знати структуру та види доведення і спростування, їх правила доведення та можливі логічні помилки, методи їх усунення або розв’язання.</p>

<p>ПРН11. Володіти базовими навичками риторики.</p>	<p>№ 3</p> <p>№ 1</p>	<p>РН НД 3.6. Знати структуру та види доведення і спростування, їх правила доведення та можливі логічні помилки, методи їх усунення або розв’язання.</p> <p>РН НД 1.5. Розуміти сутність історії проблеми співвідношення мислення і мови.</p> <p>РН НД 1.6. Розкривати особливості традиційного і сучасного логічного аналізу мови як спосіб вияву логічних форм та структур.</p>
<p>ПРН13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.</p>	<p>№ 1</p>	<p>РН НД 1.3. Вміти використовувати логічні закони і правила щодо побудови та аналізу понять, суджень, умовиводів, гіпотез, доведень, норм права</p> <p>РН НД 1.4. Демонструвати розуміння змісту поняття «логічний закон».</p>
<p>ПРН18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.</p>	<p>№ 2</p>	<p>РН НД 2.9. Демонструвати розуміння сутності та значення законів логіки для правознавства та юридичної практики.</p>
<p>ПРН19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.</p>	<p>№ 2</p>	<p>РН НД 2.9. Демонструвати розуміння сутності та значення законів логіки для правознавства та юридичної практики.</p>
<p>ПРН21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.</p>	<p>№ 3</p>	<p>РН НД 3.6. Знати структуру та види доведення і спростування, їх правила доведення та можливі логічні помилки, методи їх усунення або розв’язання.</p> <p>РН НД 3.7. Розуміти роль умовиводів та емпіричного досвіду при побудові гіпотез.</p>
<p>ПРН1.1. Виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.</p>	<p>№ 1</p> <p>№ 2</p>	<p>РН НД 1.2. Розуміти особливості абстрактного мислення.</p> <p>РН НД 2.8. Характеризувати деонтичну модальність та формальний аналіз норм права.</p>
<p>ПРН1.3. Аналізувати питання про доцільність використання альтернативних засобів у вирішенні юридичних конфліктів і суперечок.</p>	<p>№ 1</p> <p>№ 3</p>	<p>РН НД 1.7. Пояснювати природу класичних засобів формування понять.</p> <p>РН НД 1.8. Демонструвати навички логічних операцій з поняттями висловленими природною мовою.</p> <p>РН НД 3.1. Демонструвати розуміння сутності умовиводів та їх видів за структурною відмінністю.</p>

